

NÂNG CAO HIỆU QUẢ BỒI DƯỠNG KỸ NĂNG KHAI THÁC HỌC LIỆU SỐ TRONG DẠY HỌC CÁC MÔN KHOA HỌC XÃ HỘI VÀ NHÂN VĂN Ở TRƯỜNG SĨ QUAN CHÍNH TRỊ HIỆN NAY

Vũ Đức Tho
Trường Sĩ quan Chính trị

Tóm tắt: Trong bối cảnh chuyển đổi số giáo dục quân sự, việc bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số cho giảng viên các môn khoa học xã hội và nhân văn ở Trường Sĩ quan Chính trị là nhiệm vụ cấp thiết. Bài viết phân tích thực trạng, yêu cầu và đề xuất hệ thống giải pháp nhằm nâng cao hiệu quả bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số, góp phần đổi mới phương pháp giảng dạy, phát triển năng lực số và nâng cao chất lượng đào tạo chính trị trong Quân đội hiện nay.

Từ khóa: học liệu số, kỹ năng số, bồi dưỡng giảng viên, Trường Sĩ quan Chính trị, chuyển đổi số giáo dục.

ENHANCING THE EFFECTIVENESS OF TRAINING SKILLS IN UTILIZING DIGITAL LEARNING RESOURCES IN TEACHING SOCIAL SCIENCES AND HUMANITIES AT THE CURRENT POLITICAL OFFICER SCHOOL

Vu Duc Tho
Political Officer School

Abstract: In the context of the digital transformation of military education, training skills in utilizing digital learning resources for lecturers in social sciences and humanities at the Political Officer School is an urgent task. This article analyzes the current situation, requirements, and proposes a system of solutions to enhance the effectiveness of training skills in utilizing digital learning resources, contributing to the innovation of teaching methods, developing digital competencies, and improving the quality of political training in the military today.

Keywords: digital learning resources, digital skills, lecturer training, Political Officer School, digital transformation in education.

Nhận bài: 20/08/2025

Phản biện: 22/09/2025

Duyệt đăng: 25/09/2025

I. ĐẶT VẤN ĐỀ

Học liệu số là tập hợp các tài nguyên học tập được số hóa, có thể truy cập, chia sẻ và sử dụng trên các nền tảng công nghệ số. Theo UNESCO (2023), học liệu số bao gồm cả tài liệu mở (OER), bài giảng số, dữ liệu mô phỏng, video, âm thanh, hình ảnh và phần mềm hỗ trợ dạy học. Trong giáo dục quân sự, học liệu số giữ vai trò đặc biệt quan trọng trong việc truyền tải tri thức gắn liền giữa lý luận – thực tiễn, giữa khoa học chính trị – xã hội và nhiệm vụ quốc phòng, an ninh.

Đối với các môn khoa học xã hội và nhân văn (KHXH&NV), vốn giàu tính lý luận, trừu tượng, học liệu số mang lại cơ hội lớn để trực quan hóa kiến thức, gắn kết lý luận với thực tiễn và khơi gợi hứng thú học tập cho học viên. Tuy nhiên, thực tế ở Trường Sĩ quan Chính trị (SQCT) cho thấy việc khai thác học liệu số vẫn còn nhiều hạn chế: kỹ năng tìm kiếm, chọn lọc và sử dụng học liệu số của một bộ phận giảng viên chưa cao; cơ sở dữ liệu học liệu số còn thiếu đồng bộ; hoạt động chia sẻ học liệu chưa thực sự phát triển.

Trong bối cảnh Nhà trường đẩy mạnh chuyển đổi số, việc nghiên cứu, đề xuất các giải pháp bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số cho giảng viên KHXH&NV trở thành nhiệm vụ vừa cấp thiết, vừa có ý nghĩa chiến lược.

II. NỘI DUNG NGHIÊN CỨU

2.1. Thực trạng và yêu cầu khai thác học liệu số ở Trường Sĩ quan Chính trị

Học liệu số hiện nay đã trở thành một xu thế tất yếu trong giáo dục, đào tạo, đặc biệt trong bối cảnh chuyển đổi số đang diễn ra mạnh mẽ trên toàn cầu. Học liệu số được hiểu là tập hợp các phương tiện dạy học được số hóa dưới nhiều dạng khác nhau như: giáo trình điện tử, tài liệu tham khảo, bài giảng e-learning, video, hình ảnh, sơ đồ tư duy, phần mềm mô phỏng, ngân hàng câu hỏi trực tuyến... Ưu thế nổi bật của học liệu số là khả năng lưu trữ khối lượng lớn thông tin, dễ dàng cập nhật, chia sẻ nhanh chóng, truy cập thuận lợi và có tính tương tác cao. Đối với các môn KHXH&NV - vốn đậm tính lý luận và khái quát - học liệu số góp phần trực quan hóa nội dung, làm rõ mối liên hệ giữa lý luận và thực tiễn, từ đó khơi gợi hứng thú học tập, phát triển năng lực tư duy phản biện và khả năng nghiên cứu độc lập cho học viên.

Khai thác học liệu số trong giảng dạy các môn KHXH&NV ở Trường SQCT được hiểu là quá trình giảng viên và học viên chủ động tìm kiếm, chọn lọc, xử lý, tổ chức và vận dụng các tài nguyên số phục vụ hoạt động dạy học. Quá trình này không chỉ đơn thuần nhằm nâng cao hiệu quả

tiếp thu tri thức, mà còn phải đảm bảo đúng định hướng chính trị tư tưởng, tuân thủ các nguyên tắc đặc thù của môi trường quân sự, góp phần hình thành nhân cách, bản lĩnh chính trị và phẩm chất người sĩ quan chính trị trong thời kỳ mới.

Thực trạng khai thác học liệu số tại Trường SQCT thời gian qua cho thấy có những bước chuyển biến tích cực. Đội ngũ giảng viên các môn KHXH&NV đã ngày càng chủ động, linh hoạt hơn trong việc tìm kiếm, chọn lọc và ứng dụng học liệu số vào bài giảng. Nhiều sản phẩm sáng tạo đã được triển khai và phát huy hiệu quả, tiêu biểu như: hệ thống giáo án điện tử gắn với trình chiếu trực quan, video minh họa các sự kiện lịch sử - chính trị, bản đồ tư duy số hóa phục vụ giảng dạy triết học hay chính trị học, ngân hàng câu hỏi trắc nghiệm trực tuyến hỗ trợ kiểm tra - đánh giá nhanh. Nhờ đó, không khí giờ học trở nên sinh động, thu hút, giúp học viên tiếp thu kiến thức dễ dàng hơn, đồng thời khuyến khích tinh thần chủ động, sáng tạo trong học tập. Đây là bước tiến quan trọng trong quá trình đổi mới phương pháp giảng dạy, phù hợp với xu hướng chuyển đổi số trong giáo dục - đào tạo hiện nay.

Tuy nhiên, kết quả đạt được vẫn chưa tương xứng với tiềm năng. Một bộ phận giảng viên còn hạn chế về kỹ năng công nghệ thông tin, chưa thành thạo việc sử dụng các phần mềm thiết kế bài giảng hiện đại, hệ thống quản lý học tập (LMS) hay các công cụ hỗ trợ dạy học trực tuyến. Hoạt động tìm kiếm, chọn lọc và đánh giá độ tin cậy của học liệu số đôi khi còn thiếu chiều sâu, dẫn đến nguy cơ sử dụng tài liệu thiếu chính xác, kém giá trị sư phạm hoặc chưa phù hợp với định hướng chính trị - tư tưởng. Nguồn học liệu số chuyên ngành KHXH&NV của Nhà trường chưa thực sự phong phú, nhiều môn học còn thiếu các tư liệu đặc thù, đặc biệt là các tư liệu chính thống gắn với lĩnh vực quân sự và công tác đảng, công tác chính trị. Thêm vào đó, việc chia sẻ học liệu giữa các khoa, bộ môn vẫn mang tính rời rạc, chủ yếu dựa trên sáng kiến cá nhân, chưa hình thành cơ chế phối hợp, liên thông và kho dữ liệu dùng chung toàn trường. Những hạn chế này ảnh hưởng trực tiếp đến hiệu quả khai thác học liệu số, từ đó tác động đến chất lượng giảng dạy, nhất là trong bối cảnh yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo của Nhà trường ngày càng cao.

Trước thực tiễn trên, yêu cầu đặt ra đối với việc khai thác học liệu số ở Trường SQCT hiện nay là hết sức cấp thiết và mang tính chiến lược.

Thứ nhất, phải bảo đảm tính định hướng chính trị tư tưởng trong toàn bộ quá trình khai thác, sử dụng học liệu số. Đây là yêu cầu đặc thù của Nhà trường quân sự. Mọi tài liệu số hóa sử dụng trong giảng dạy các môn KHXH&NV cần được chọn lọc kỹ càng, ưu tiên nguồn chính thống từ Đảng, Nhà nước, Quân đội, các viện nghiên cứu khoa học quân sự.

Thứ hai, cần nâng cao năng lực số toàn diện cho đội ngũ giảng viên. Mỗi giảng viên phải thành thạo từ các kỹ năng cơ bản như tìm kiếm, đánh giá, lưu trữ học liệu số cho đến kỹ năng nâng cao như xử lý thông tin, thiết kế bài giảng e-learning, tích hợp học liệu số vào tiến trình giảng dạy, tổ chức hoạt động học tập trực tuyến - kết hợp (blended learning).

Thứ ba, Nhà trường cần đầu tư xây dựng một kho học liệu số tập trung, đồng bộ và phong phú. Kho học liệu này phải bao gồm đầy đủ các dạng tài nguyên học tập, từ giáo trình điện tử, ngân hàng câu hỏi, bài giảng mẫu, video, sơ đồ tư duy số đến các phần mềm mô phỏng tình huống chính trị - quân sự. Mọi học liệu đưa vào kho cần được thẩm định, kiểm duyệt chặt chẽ về nội dung khoa học và tính định hướng chính trị.

Thứ tư, phải khuyến khích phát huy vai trò chủ động, sáng tạo của học viên trong việc khai thác học liệu số. Học viên cần được hướng dẫn kỹ năng tra cứu, chọn lọc và sử dụng tài liệu điện tử, đồng thời tích cực vận dụng học liệu số để tự học, tự nghiên cứu, viết tiểu luận, làm đề tài nghiên cứu.

Có thể khẳng định, thực trạng và yêu cầu khai thác học liệu số ở Trường SQCT vừa đặt ra những thách thức không nhỏ, vừa mở ra cơ hội lớn. Nếu được triển khai đồng bộ, Nhà trường từng bước nâng cao chất lượng dạy học các môn KHXH&NV, đáp ứng xu thế chuyển đổi số giáo dục, đồng thời góp phần thực hiện thắng lợi mục tiêu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại. Đây chính là nền tảng quan trọng để Trường SQCT phát triển bền vững trong giai đoạn mới, xứng đáng là trung tâm đào tạo cán bộ chính trị hàng đầu của Quân đội.

2.2. Một số pháp chính nâng kỹ năng khai thác học liệu số ở Trường SQCT hiện nay

2.2.1. Nâng cao nhận thức và trách nhiệm của chủ thể

Để bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số đạt hiệu quả, trước hết cần nâng cao nhận thức và trách nhiệm của các chủ thể tham gia quá trình giáo dục - đào tạo. Trong đó, cấp ủy, chỉ huy Nhà trường giữ vai trò định hướng, chỉ đạo và tạo môi

trường thuận lợi. Họ cần xác định rõ khai thác học liệu số không chỉ là xu thế tất yếu của chuyển đổi số giáo dục, mà còn là nhiệm vụ chiến lược gắn với mục tiêu xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam “cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại”. Vì vậy, cần đưa nội dung này vào nghị quyết, kế hoạch công tác hằng năm, coi đó là một tiêu chí quan trọng trong đánh giá kết quả đổi mới phương pháp dạy học.

Các cơ quan chức năng như Phòng Đào tạo, Phòng Chính trị, Ban Công nghệ thông tin cần phối hợp xây dựng kế hoạch bồi dưỡng phù hợp với đặc thù môn khoa học xã hội và nhân văn. Cần tổ chức thường xuyên các lớp tập huấn, hội thảo chuyên đề, diễn đàn trao đổi kinh nghiệm về khai thác học liệu số; đồng thời xây dựng cơ chế kiểm tra, đánh giá, biểu dương, khen thưởng kịp thời những tập thể, cá nhân có thành tích trong ứng dụng học liệu số.

Đối với giảng viên, việc nâng cao nhận thức có ý nghĩa quyết định. Giảng viên cần hiểu rằng kỹ năng khai thác học liệu số là thành phần thiết yếu của năng lực nghề nghiệp trong thời đại công nghệ số. Do đó, mỗi người phải chủ động học tập, tự bồi dưỡng, tích cực tham gia tập huấn, mạnh dạn áp dụng công cụ số vào thiết kế và triển khai bài giảng. Ý thức trách nhiệm còn thể hiện ở việc chia sẻ học liệu, hỗ trợ đồng nghiệp, xây dựng kho tài nguyên chung của khoa, bộ môn và toàn Nhà trường.

Như vậy, khi cấp ủy, chỉ huy và các lực lượng chức năng nhận thức đầy đủ, có chính sách phù hợp, đồng thời giảng viên phát huy tính tích cực, trách nhiệm, thì hoạt động bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số mới thực sự đi vào chiều sâu, tạo động lực lan tỏa trong toàn trường.

2.2.2. *Đổi mới nội dung, chương trình bồi dưỡng*

Một trong những giải pháp trọng tâm nhằm nâng cao kỹ năng khai thác học liệu số cho đội ngũ giảng viên các môn KHXH&NV ở Trường SQCT là đổi mới nội dung và chương trình bồi dưỡng theo hướng toàn diện, thiết thực và cập nhật. Nội dung bồi dưỡng không chỉ dừng ở việc hướng dẫn kỹ năng cơ bản như tìm kiếm, chọn lọc tài liệu trên internet, mà cần mở rộng sang các năng lực cao hơn như phân tích, xử lý, tích hợp và thiết kế học liệu số phù hợp với mục tiêu, đặc thù từng môn học. Giảng viên cần được trang bị kiến thức về các nền tảng quản lý học tập (LMS), các phần mềm thiết kế bài giảng hiện đại, công cụ kiểm tra đánh giá trực tuyến, cũng như kỹ năng bảo mật thông tin và quản lý dữ liệu số.

Chương trình bồi dưỡng phải gắn với thực tiễn giảng dạy ở Trường SQCT, lấy nhu cầu và năng lực hiện tại của giảng viên làm trung tâm. Thay vì truyền đạt lý thuyết đơn thuần, các khóa bồi dưỡng nên thiết kế theo hướng trải nghiệm thực hành, để giảng viên trực tiếp thao tác trên phần mềm, xây dựng bài giảng mẫu, xử lý tình huống dạy học cụ thể. Điều này giúp người học dễ dàng nắm bắt kiến thức và vận dụng ngay vào công việc giảng dạy.

Hình thức tổ chức cũng cần đa dạng, linh hoạt: kết hợp giữa tập huấn tập trung, học trực tuyến, hội thảo chuyên đề và mô hình “giảng viên hướng dẫn giảng viên”. Bên cạnh đó, cần tăng cường hoạt động thi đua như hội thi thiết kế bài giảng số, cuộc thi ý tưởng đổi mới phương pháp giảng dạy bằng công nghệ, qua đó khuyến khích giảng viên sáng tạo, chia sẻ và học hỏi lẫn nhau.

2.2.3. *Đầu tư, hoàn thiện hạ tầng công nghệ*

Một trong những điều kiện quan trọng nhất để bồi dưỡng, khai thác hiệu quả học liệu số chính là cơ sở hạ tầng công nghệ đồng bộ, hiện đại. Trường SQCT cần tiếp tục ưu tiên nguồn lực để đầu tư, nâng cấp, hiện đại hóa các thiết bị phục vụ dạy học số như: phòng học thông minh, bảng tương tác điện tử, máy chiếu đa năng, hệ thống ghi hình và phát trực tuyến chất lượng cao. Đây là những công cụ thiết yếu để xây dựng môi trường học tập số hóa, tạo điều kiện cho giảng viên đổi mới phương pháp, học viên được tiếp cận tri thức một cách sinh động, trực quan hơn.

Song song với đó, việc nâng cấp đường truyền internet tốc độ cao, ổn định, bảo mật cũng là yêu cầu cấp bách, nhằm bảo đảm kết nối thông suốt trong các hoạt động dạy - học trực tuyến, hội thảo học thuật từ xa và việc khai thác thư viện số. Ngoài ra, Nhà trường cần tập trung xây dựng hệ thống quản lý học tập (LMS) đồng bộ, tích hợp kho học liệu điện tử phong phú, được phân loại khoa học, cập nhật thường xuyên, dễ dàng tra cứu và khai thác. Hệ thống này phải được trang bị cơ chế bảo mật, sao lưu dữ liệu an toàn, tránh rủi ro mất mát thông tin.

Đầu tư hạ tầng công nghệ không chỉ đáp ứng nhu cầu trước mắt mà còn là bước đi chiến lược để ứng dụng lâu dài các mô hình dạy học hiện đại như blended learning hay e-learning. Đây là xu hướng tất yếu của giáo dục trong bối cảnh chuyển đổi số, đặc biệt trong môi trường quân sự vốn yêu cầu tính kỷ luật, chính quy và bảo mật cao. Khi hạ tầng công nghệ được hoàn thiện, Nhà trường sẽ có

nền tảng vững chắc để nâng cao chất lượng đào tạo, phát huy tính chủ động, sáng tạo của học viên, đồng thời thúc đẩy mạnh mẽ quá trình chuyển đổi số giáo dục, góp phần xây dựng Quân đội nhân dân Việt Nam cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, từng bước hiện đại.

2.2.4. Xây dựng kho học liệu số dùng chung

Để phát huy hiệu quả khai thác học liệu số, Trường SQCT cần tập trung xây dựng một kho học liệu số tập trung, thống nhất, được quản lý khoa học và dễ truy cập đối với giảng viên, học viên. Kho học liệu phải bao gồm đầy đủ các dạng tài nguyên như: giáo trình điện tử, tài liệu tham khảo, bài giảng mẫu, ngân hàng câu hỏi, video minh họa, bài giảng số hóa và đặc biệt là các phần mềm mô phỏng, tình huống giả định gắn với đặc thù các môn khoa học xã hội và nhân văn trong quân sự. Đây sẽ là nguồn dữ liệu quan trọng giúp hỗ trợ giảng viên đổi mới phương pháp dạy học, đồng thời tăng cường tính trực quan, sinh động, dễ tiếp thu cho học viên.

Tất cả tài liệu đưa vào kho học liệu số cần được thẩm định, kiểm duyệt chặt chẽ cả về mặt chuyên môn, tính chính xác khoa học và định hướng chính trị - tư tưởng, bảo đảm phù hợp với mục tiêu đào tạo sĩ quan chính trị. Bên cạnh đó, việc xây dựng kho học liệu phải gắn với cơ chế chia sẻ, khuyến khích giảng viên đóng góp tài liệu, bài giảng tự biên soạn, kinh nghiệm giảng dạy cũng như sản phẩm nghiên cứu khoa học. Nhà trường nên có chế độ động viên, khen thưởng kịp thời

để tạo động lực cho giảng viên tích cực tham gia, thường xuyên cập nhật và làm phong phú thêm nguồn học liệu.

Một kho học liệu số dùng chung, phong phú, có tính hệ thống và được bổ sung liên tục sẽ giúp giảng viên tiết kiệm thời gian tìm kiếm, chuẩn bị bài giảng, đồng thời có nguồn tài nguyên chính thống, chuẩn mực để giảng dạy. Đối với học viên, kho học liệu số tạo điều kiện để chủ động học tập, nghiên cứu mọi lúc, mọi nơi, phát triển năng lực tự học, tư duy độc lập và sáng tạo. Xa hơn, kho học liệu số còn góp phần hình thành môi trường học tập mở, hiện đại, nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng yêu cầu đổi mới căn bản, toàn diện giáo dục - đào tạo trong Quân đội nhân dân Việt Nam. Qua đó, hình thành “văn hóa học liệu mở” – yếu tố then chốt của chuyển đổi số trong giáo dục đại học.

III. KẾT LUẬN

Bồi dưỡng kỹ năng khai thác học liệu số trong giảng dạy các môn KHXH&NV ở Trường SQCT là yêu cầu cấp thiết, góp phần nâng cao chất lượng đào tạo, đáp ứng xu thế chuyển đổi số và nhiệm vụ xây dựng Quân đội hiện đại. Thông qua các giải pháp đồng bộ từ nhận thức, nội dung, hình thức bồi dưỡng đến đầu tư hạ tầng và khuyến khích tự học, Trường SQCT có thể từng bước hình thành đội ngũ giảng viên KHXH&NV có năng lực số vững vàng, chủ động, sáng tạo trong giảng dạy, qua đó tạo nền tảng cho sự phát triển bền vững của Nhà trường trong giai đoạn mới.

TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Bộ Chính trị, Nghị quyết về chiến lược phát triển khoa học, công nghệ, đổi mới sáng tạo và chuyển đổi số quốc gia, số 57-NQ/TW ngày 22 tháng 12 năm 2024 của Bộ Chính trị, Hà Nội, 2025.
- Bộ Quốc phòng, Kế hoạch chuyển đổi số trong giáo dục, đào tạo ở các nhà trường Quân đội giai đoạn 2022-2025, định hướng đến năm 2030, số 588/KH-BTTM ngày 04/3/2022, Hà Nội, 2022.
- Trường Sĩ quan Chính trị, Kế hoạch chuyển đổi số tại Trường Sĩ quan Chính trị, Hà Nội, 2025.
- Nguyễn Văn Cường (2023), Phát triển năng lực số cho giảng viên các trường đại học Việt Nam trong bối cảnh CMCN 4.0, Tạp chí Giáo dục, số 557.
- World Bank (2022), Digital Transformation of Education Systems: A Global Perspective, Washington D.C.
- Phạm Minh Tuấn (2023), Học liệu mở và chuyển đổi số trong giáo dục đại học Việt Nam, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội.